

Karakteriser bronzealderen

Side 39-44 kan du læse om bronzealderen i det nuværende Danmark.

- Hvilke fysiske forandringer skete der med befolkningen og landskabet i Danmark i løbet af bronzealderen?
- Beskriv, hvad man levede af i Danmark i bronzealderen.
- Hvilken kontakt havde man med folk fra fjernere egne?
- Find fem ord fra kapitlet, som du synes karakteriserer bronzealderen.

Hvad er rigtigt?

Til hvert spørgsmål er der fire svar. Sæt kryds ved det rigtige.

Hvor ligger Kivik?

☐ På Kreta	☐ En slave
☐ I Skåne	☐ En tilflytter
☐ I Egypten	☐ En soldat
☐ På Kreta	☐ En leder af en bystat

Hvem/hvad var Agamemnon?

☐ En græsk sagnkonge, kendt fra Iliaden	☐ Bystatens beskyttelsesborg
☐ Et tempel i Athen	☐ En kostbar stenart
☐ En handelsby på Kreta	☐ Politiet i den græske bystat
☐ En gudinde	☐ Markerne uden for en bystat

Hvad er en lur?

☐ Et slagvåben	☐ I Egypten
☐ Et køretøj fra bronzealderen	☐ I Italien
☐ Et blæseinstrument	☐ På Kreta
☐ Et bronzesmykke	☐ På Peloponnes

Hvor ligger Knossos?

- I Egypten
- I Italien
- På Kreta
- På Peloponnes

Hvad var en metoik?

Tip en 11'er

Når du har læst side 39-44, kan du udfylde nedenstående tipskupon.

	1	x	2
I bronzealderen var Danmark et kongerige (1), en række høvdingedømmer (x), et kejserrige (2)	S	E	L
Bronze er en blanding af tin og kobber (1), jern og messing (x), guld og bly (2)	G	A	E
Hvor mange hjul havde Solvognen oprindeligt? 2 (1), 4 (x), 6 (2)	K	M	T
Fotoet side 42 er resterne af begravelsen af en mand (1), en kvinde (x), et barn (2).	Y	V	S
Helleristningerne i gravkammeret ved Kivik ligner symboler og tegn, man har fundet i Rusland (1), Middelhavsområdet (x), Sydafrika (2)	A	E	I
I bronzealderen levede man især af kvægavl (1), jagt (x), fiskeri (2)	D	F	G
Fotoet side 43 viser gravgaver fra Gormshøj (1), Storhøj (x), Guldhøj (2)	M	S	P
Hvem blev begravet i egekister i høje i bronzealderen? De mest betydningsfulde afdøde (1). Kvinderne (x). De fattige (2)	I	O	E
I bronzealderen boede man på enlige gårde (1), sammen i bopladser (x), i store byer (2)	F	G	K
Solvognen blev fundet i Nordjylland (1), på Fyn (x), i Nordsjælland (2)	A	I	E
Maden i bronzealderen var sund og varieret (1), manglede C-vitaminer (x), indeholdt alt for mange kulhydrater (2)	N	K	S

Hvem var det?

Kulturerne

- I billedteksten side 34 nederst nævnes sagnkongen Agamemnon. Find oplysninger om ham, og skriv en kort biografi om ham.
Læs fx Bent Haller: *Hævnen – historien om Elektra og Orestes*, Sesam 2003. Det er en gendigtning af sagnet om kongebørnene Elektra og Orestes, der vil hævne drabet på deres far, Agamemnon.
- Find flere oplysninger om de antikke kulturer på Kreta, Peloponnes (Mykene) og fønikerne. Find bl.a. ud af ligheder og forskelle mellem disse kulturer.
- Side 34 er et billede af en slangebude. Hvad symboliserer hendes påklædning og slangerne?

Varer på rejse

Side 33-34 kan du læse om fønikerne og grækerne. I 800- og 700-tallet f.v.t. var der sammenstød mellem fønikerne og grækerne.

- Hvad sloges de om?
- Hvorfor var det vigtigt at vinde det?
- Hvad brugte de græske bystater kolonier til?

Se kortet side 33.

- Hvilke varer kom fra middelhavet til Nordeuropa?
- Hvilke varer kom fra Nordeuropa til middelhavet?

Efterhånden kommer flere og flere af vores daglige varer fra udlandet. Kig i køkkenskabet derhjemme.

- Find eksempler på varer, der kommer fra Danmark.
- Vurder hvor stor en del af de varer, du finder i køkkenskabet, kommer fra udlandet.

Antikkens kunst og kultur

Lav et en skærmpresentation (fx PowerPoint) med billeder og korte tekster om kunst og kultur fra antikken. Billederne kan du finde på internettet fx ved hjælp af <http://image.google.com>

Demokratiets vugge

Side 37 kan du læse om styret i Athen.

- Hvem bestemte i de græske bystater?
- Hvilke opgaver havde folkeforsamlingen?
- Hvordan forløb møderne?
- Hvem var med i folkeforsamlingen?

Man siger, at demokratiet blev opfundet i oldtidens Grækenland. Men der er forskelle på, hvordan demokratiet fungerede i det gamle Grækenland og fx i nutidens Danmark.

- Find 2 ligheder og 2 forskelle mellem demokratiet i de græske bystater og demokratiet i nutidens Danmark.

Dårligt landbrug

Side 39 kan du læse om landbruget i bronzealderen.

- Hvorfor var det en dårlig måde at drive landbrug på?
- I mange ulande driver man landbrug på stort set samme måde som i bronzealderens Danmark. Undersøg, hvilke problemer det giver.

Frugtbarhedsfesten

Solen blev sikkert dyrket som gud i bronzealderen. Den skaffede varme og frugtbarhed. Frugtbarheden blev dyrket ved religiøse fester. I Jens Aage Poulsens *Pigen fra Egtved – en skæbne fra bronzealderen*, 1990, bliver frugtbarhedsfesten beskrevet, som den blev oplevet af den unge kvinde, Joril:

”Solen brød horisonten i kaskader af gult, rødt og violet. På højene bag bopladsen blæste mænd i store horn. Tonerne var dybe og ensformige, som uroksetyrens brøl. Festen var begyndt.

Som sædvanligt indledtes den med et skuespil, der viste en kamp mellem frugtbarhedens og undergangens gud. Høvdingen spillede frugtbarhedens og den livgivende gud, mens hans bror var tørkens og ødelæggelsens gud.

Alligevel gik der et gys gennem forsamlingen, da høvdingen Assur og hans bror viste sig nøgne på marken. For at vise deres jævnbyrdighed var deres udstyr ens. Hornede bronzehjelme glimtede på deres hoveder. Begge bar en enorm økse og et skjold og havde ens sværd ved lænden.

Jorils lillebror, Kerin, gemte sig bag moren, da begge guder løftede økserne højt over hovederne og hå-nede modparten. Tvekampen var i gang. Længe dansede guderne råbende og truende omkring hinanden, mens de lod som om de angreb med økserne. Til sidst gav de op. Kampen var foreløbig endt uafgjort.

Så var det tid til festmåltidet. Store fade med rygende varmt kød fra vildsvin, okser og får blev båret frem, og bronzekar med frugtøl blev kørt ind på festpladsen. Folk greb kødstykkerne og fyldte deres drikkeskåle. De mest fornemme af høvdingeslægten mænd drak af guldsåle. Andre drak af skåle af bronze eller af ler.

Også Joril drak rigeligt af den berusende drik. Det varede ikke længe, før højene, husene og menneskene blev slørede. Hun syntes, at det hele drejede rundt. Svimmel og glad satte hun sig og vidste, at det stærke frugtøl havde bragt hende i kontakt med guderne.

Atter blæstes der i hornene, og igen viste frugtbarhedens og ødelæggelsens gud sig. Tvekampen fortsatte. Men denne gang vandt ødelæggelsens gud. Råbende og triumferende dansede han rundt om frugtbarhedens gud, der lå dræbt på marken.

Fra tilskuerne lød fortvivlede råb og klagesang. Som tegn på, at ødelæggelsens gud havde sejret, løfte mænd store solskiver over hovedet og stillede sig rundt om festpladsen. Ødelæggelsens gud havde standset solen og skabt tørke.

Men så skete der noget. En kvinde klædt som frugtbarhedens gudinde jog ødelæggelsens gud på flugt. Så bøjede hun sig over frugtbarhedens gud, og med kærtegn bragte hun ham til live. Vaklende kom han på benene, og han lagde sine våben fra sig.

Gudinden bandt en pose med sædekorn om livet på ham og gav ham et kornaks i hånden. Mændene med solskiverne begyndte langsomt at bevæge sig rundt om festpladsen. Den ødelæggende guds magt var brudt.

To okser blev spændt for en ard og ført ind på den hellige mark. Under folks store jubel pløjede frugtbarhedens gud tre furer i marken, mens han spredte sædekorn.”

Find på internettet og i bøger helleristninger, der kan illustrere historien (brug fx <http://image.google.com> og søg med ”helleristninger” eller ”petroglyph”).

Til den sidste del af historien kan du bruge helleristningen side 39.

Grækenland og Danmark

I bronzealderen boede man i bystater i Grækenland og på bopladser i Danmark. Der var også andre forskelle. Vælg 5 væsentlige områder at sammenligne livet dengang i Grækenland og Danmark med. Et område kunne fx være kønsroller.

- Undersøg, hvordan livet var i de to lande ud fra dine områder. Søg oplysninger i bogen, på biblioteket og internettet.
- Lav en præsentation (fx PowerPoint) eller en planche, hvor du sammenligner livet i Grækenland og Danmark.
- Afslut præsentationen med at fremhæve en fordel og en ulempe ved livet i henholdsvis Grækenland og Danmark.
- Hvilket samfund ville du helst bo i? Begrund til svar.

Religion og tro

Se på fotoet af Egtvedpigen i sin kiste side 42 og genstande fra høvdingebegravelsen side 43.

- Hvilke ting fik henholdsvis Egtvedpigen og høvdingen med i graven?
- Find flere oplysninger om fundene på biblioteket eller internettet.
- Hvad fortæller det om religion og tro i bronzealderen, at de døde fik disse ting med sig i graven?
- Hvad giver vi de døde med i graven i dag? Hvorfor gør vi det på den måde? (Spørg evt. en bedemand)
- Sammenlign religionens rolle i bronzealderen og i dag.
- Hvordan vil du forklare ligheder og forskelle?

Solvognen

Side 44 kan du læse om solvognen. Forskerne har nogle teorier om, hvad den blev brugt til. Find flere oplysninger, og skriv en faglig artikel om solvognen. Du kan fx komme ind på:

- Hvor er den lavet?
- Hvordan er den kommet til Nordsjælland?
- Hvordan har man opbevaret den?
- Har den indgået i religiøse ritualer – og hvordan?
- Hvordan endte den på marken?